

I

(Ψηφίσματα, συστάσεις και γνωμοδοτήσεις)

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

530^η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΟΚΕ ΤΗΣ 6ης ΚΑΙ 7ης ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2017

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η ανισότητα του πλούτου στην Ευρώπη: διαφορετική κατανομή των κερδών και της εργασίας μεταξύ των κρατών μελών»

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2018/C 129/01)

Εισηγητής: **Plamen DIMITROV**

Απόφαση της συνόδου ολομέλειας	22.9.2016
Νομική βάση	Άρθρο 29 παράγραφος 2 του εσωτερικού κανονισμού Γνωμοδότηση πρωτοβουλίας
Αρμόδιο ειδικευμένο τμήμα	Οικονομική και νομισματική ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή
Υιοθετήθηκε από το ειδικευμένο τμήμα	7.9.2017
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	6.12.2017
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	530
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	188/30/23

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι οι ανισότητες στην κατανομή των εισοδημάτων και του πλούτου στην ΕΕ έχουν καταστεί οικονομικές και κοινωνικές προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπιστούν με κατάλληλα μέτρα σε εθνικό επίπεδο και με τη στήριξη δράσεων σε επίπεδο ΕΕ. Δίνουμε ιδιαίτερη σημασία στις εισοδηματικές ανισότητες, είτε στην Ευρώπη είτε αλλού. Η ΕΟΚΕ, ωστόσο, τονίζει την ανάγκη έμφασης και στις ανισότητες του πλούτου, που εμφανίζουν πολύ μεγαλύτερες διακυμάνσεις και έχουν πολύ πιο μακροπρόθεσμο αντίκτυπο. Αυτό συνεπάγεται την ανάγκη διευκρίνισης των αιτίων αυτών των ανισοτήτων και των παραγόντων που τις καθορίζουν και διαμόρφωσης πολιτικών λύσεων για την αντιμετώπισή τους.

1.2. Πρέπει να διεξαχθεί προσεκτική ανάλυση και αξιολόγηση της ακριβούς φύσης της κατανομής του πλούτου στην ΕΕ και να ληφθούν έγκαιρα προληπτικά μέτρα προς αποφυγή δυσμενών επιπτώσεων όπως η ταχεία εξαφάνιση της «μεσαίας τάξης» και η ένταξη ολοένα και περισσότερων ανθρώπων στην κατηγορία των «φτωχών εργαζόμενων» ή των ανθρώπων που κινδυνεύουν από φτώχεια και κοινωνικό αποκλεισμό. Η οικονομία της αγοράς πρέπει να θεωρείται όχι μόνο μέσο επίτευξης ισχυρής οικονομικής ανάπτυξης, αλλά και ένας από τους μηχανισμούς που απαιτούνται για την επίτευξη σημαντικών για την κοινωνία στόχων.

1.3. Το σημαντικότερο εργαλείο που διαθέτουν τα κράτη μέλη για την προώθηση της δίκαιης ανακατανομής της προστιθέμενης αξίας για την κοινωνία στο σύνολό της είναι η δημοσιονομική πολιτική. Οι ενεργητικές πολιτικές αγοράς εργασίας που συμβάλλουν στην εξομάλυνση της μετάβασης από την εκπαίδευση και την κατάρτιση στην εργασία πρέπει επίσης να βρεθούν στο επίκεντρο, μαζί με πολιτικές που αφορούν τη φορολογία και τις κοινωνικές μεταβιβάσεις. Η ΕΟΚΕ συνιστά στα κράτη μέλη να εφαρμόσουν το συντομότερο δυνατό φορολογικά μέτρα που να μπορούν να μειώσουν τις ανισότητες και να εξασφαλίσουν δίκαιη ανακατανομή της νέας προστιθέμενης αξίας σε ολόκληρη την κοινωνία.

1.4. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι απαιτείται ένα λειτουργικό σύστημα κοινωνικών μεταβιβάσεων και κοινωνικής αρωγής. Η ανακατανομή ως μηχανισμός αντιστάθμισης θα πρέπει να συμπληρώνει, σε μεγάλο βαθμό, τα κενά του συστήματος της αγοράς. Το δημόσιο ενεργητικό (κοινωνικές υποδομές, υποδομές υπηρεσιών δημοσίου συμφέροντος κ.λπ.) πρέπει να αναπτυχθεί και ο ρόλος τους πρέπει να εξετάζεται υπό το πρίσμα της αντιμετώπισης των ανισοτήτων. Το φορολογικό εισόδημα πρέπει να στραφεί από τη φορολόγηση της εργασίας σε μια περισσότερο βασισμένη στον πλούτο φορολόγηση, με την επιβολή φόρου κληρονομιάς και εισοδήματος κεφαλαίου.

1.5. Η συγκέντρωση πλούτου οδηγεί επίσης στη συγκέντρωση τεράστιας ισχύος, η οποία λαμβάνει πολλές μορφές, συμπεριλαμβανομένης της στρέβλωσης του ανταγωνισμού. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η εντατική οικονομική ανάπτυξη είναι καθοριστικής σημασίας για τη μείωση της φτώχειας και των ανισοτήτων ως προς την κατανομή του πλούτου. Αυτή πρέπει να προωθηθεί μέσω της καλύτερης χρήσης των διαρθρωτικών ταμείων και του Ταμείου Συνοχής, της ενθάρρυνσης της επιχειρηματικότητας, της προστασίας του ανταγωνισμού, των προγραμμάτων στήριξης των ΜΜΕ και μέσω της εφαρμογής πολιτικών για την πρόληψη της διακριτικής μεταχείρισης γυναικών και ατόμων σε μειονεκτική θέση.

1.6. Η ΕΟΚΕ διατηρεί επιφυλάξεις ως προς την αποτελεσματικότητα της τρέχουσας πολιτικής της ΕΕ στο πλαίσιο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», η οποία δίνει ιδιαίτερη έμφαση στη φτώχεια. Κάτι τέτοιο απαιτεί καταλλήλότερη πολιτική στήριξη ώστε να δοθεί επαρκής υποστήριξη στα κράτη μέλη να αντιμετωπίσουν τις επιδεινούμενες τάσεις ανισότητας. Απαιτείται πιο σθεναρή δράση για την καταπολέμηση της φτώχειας, η οποία έχει αυξηθεί σε απόλυτους όρους τα τελευταία χρόνια⁽¹⁾. Πρέπει να εκπονηθούν πολιτικές σε υπερεθνικό ευρωπαϊκό επίπεδο που να προάγουν την ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς μέσω μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης. Ο ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων πρέπει να συνδεθεί πολύ στενότερα με το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο και αυτά, με τη σειρά τους, να ευθυγραμμιστούν με τη στρατηγική «Ευρώπη 2020», προκειμένου να επιτευχθούν οι πανευρωπαϊκοί και οι εθνικοί στόχοι που περιέχονται σε αυτήν.

1.7. Παράλληλα, απαιτούνται στοχευμένα μέτρα για την αγορά εργασίας, που θα συνδέονται με την κοινωνική προστασία. Δεδομένου ότι η προστασία της απασχόλησης, που υφίσταται ιδιαίτερα δυναμικές μεταβολές, δεν είναι πάντοτε εφικτή, πρέπει να δοθεί προσοχή στην προώθηση της απασχόλησης και στην προστασία του εργατικού δυναμικού. Είναι πολύ σημαντικό να υπάρχουν ελάχιστα κοινωνικά πρότυπα που διασφαλίζουν αξιοπρεπή αμοιβή και αξιοπρεπείς συνθήκες εργασίας. Θα πρέπει να δοθεί βαρύτητα στη διευκόλυνση των μεταβάσεων στην επαγγελματική ζωή, ενώ παράλληλα πρέπει να διασφαλίζονται κοινά εργασιακά και κοινωνικά δικαιώματα, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος του συνδικαλιζέσθαι και του δικαιώματος σε συλλογικές διαπραγματεύσεις.

1.8. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι πρέπει να τεθεί σε εφαρμογή ένας διαφανής μηχανισμός για τη συστηματική παρακολούθηση των δεδομένων σχετικά με το σύνολο των εισοδημάτων και του πλούτου, ο οποίος θα παρέχει επίσης τη δυνατότητα ενοποίησης των εν λόγω δεδομένων. Αυτό θα βελτιώσει, αφενός, τη διαχείριση και θα διευκολύνει, αφετέρου, τη συλλογή στατιστικών πληροφοριών για την κατανομή του πλούτου στα κράτη μέλη. Η θέσπιση μητρώου εταιρικών μετόχων σε ευρωπαϊκό επίπεδο θα επιτελέσει σημαντικό ρόλο προς τούτο.

2. Ιστορικό πλαίσιο

2.1. Η ανισότητα του πλούτου στην Ευρώπη έχει μακρά ιστορία. Πρόκειται για ιστορική διαδικασία που δεν σταμάτησε ούτε καν μετά τη θέσπιση της ευρωζώνης — λόγω των συνεχώς αναδυόμενων εσωτερικών και εξωτερικών ανισορροπιών, οι οποίες προκλήθηκαν εξαιτίας των διαφορών στους παράγοντες οικονομικής ανταγωνιστικότητας. Αυτοί περιλαμβάνουν πτυχές τιμής/κόστους, ενώ σήμερα επιδεινώνονται από τις μεγάλες πολιτικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει η ΕΕ, όπως η τρομοκρατία, ο λαϊκισμός, οι εθνικές εκλογές και, από οικονομική άποψη, οι χαμηλές επενδύσεις, η χαμηλή ανάπτυξη, η υψηλή ανεργία, η δημογραφική αλλαγή και η θέση της Ευρώπης στη νέα παγκόσμια μάχη εξουσίας από τη σκοπιά του εμπορίου και της ψηφιοποίησης.

2.2. Πρέπει να γίνει σαφής διάκριση μεταξύ των εισοδηματικών ανισοτήτων και των ανισοτήτων του πλούτου, επειδή οι ανισότητες του πλούτου έχουν πιο μακροπρόθεσμες συνέπειες, γεγονός που καθιστά ζωτικής σημασίας την ενδεδειγμένη εξέτασή τους. Ο πλούτος κατανέμεται συστηματικά περισσότερο άνισα από το εισόδημα. Είναι πολύ συχνό φαινόμενο για τους οικονομικούς φορείς να έχουν σχετικά παρόμοια εισοδήματα, αλλά να διαφέρουν σε εξαιρετικά μεγάλο βαθμό ως προς τον πλούτο τους για διάφορους μη χρηματικούς, αλτρουιστικούς, κληρονομικούς και άλλους λόγους. Κατά συνέπεια, η εστίαση στις ανισότητες του πλούτου παρέχει μια αντικειμενικότερη άποψη των πραγματικών χρηματικών διαφορών μεταξύ των πολιτών της ΕΕ.

⁽¹⁾ Σχετικό παράδειγμα δίνεται από τον Salverda et al. (2013, πίνακες 2.3 και 5.2).

2.3. Η ΕΟΚΕ είναι της άποψης ότι οι οικονομικές εξελίξεις στην Ευρώπη καθίστανται ολοένα δυναμικότερες και θέτουν υπό αμφισβήτηση την ικανότητα των θεσμικών οργάνων να συμβαδίζουν με τις αλλαγές. Το ζήτημα αυτό είναι επίσης ιδιαίτερος επίκαιρος όσον αφορά τον διάλογο σχετικά με τις αποκλίσεις ως προς την ανάπτυξη μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ. Υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ των ανεπτυγμένων και των αναπτυσσόμενων χωρών, μεταξύ της δυτικής και της Ανατολικής Ευρώπης, μεταξύ των κρατών μελών εντός και εκτός της ζώνης του ευρώ, καθώς και μεταξύ των κρατών μελών που ανήκουν στον χώρο Σένγκεν και των κρατών εκτός Σένγκεν.

2.4. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η ανισότητα ως προς το εισόδημα και τον πλούτο έχει αυξηθεί στην Ευρώπη από τη δεκαετία του 1970. Σε γενικές γραμμές, η παγκοσμιοποίηση θα πρέπει να διαδραματίζει θετικό ρόλο στη μείωση των εισοδηματικών και υλικών διαφορών μεταξύ των χωρών· τα τελευταία χρόνια, όμως, η τάση έχει αντιστραφεί. Το κορυφαίο 10 % των νοικοκυριών δεν κερδίζει απλώς το 31 % περίπου του συνολικού εισοδήματος, αλλά έχει στην κατοχή του και πάνω από το 50 % του συνολικού πλούτου στην ΕΕ των 28. Η αύξηση του πλούτου έχει ξεπεράσει σε πολλές χώρες την αύξηση του ΑΕγχΠ, οδηγώντας σε τεράστιες διαφορές⁽²⁾. Οι διαφορές αυτές έχουν δριμύεις οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές επιπτώσεις που απαιτούν σοβαρές δημόσιες συζητήσεις και διάλογο μεταξύ εμπειρογνομόνων και πολιτικών σχετικά με τον τρόπο αντιμετώπισης του εν λόγω ζητήματος και καθιστούν αναγκαία την ανάληψη δράσεων πολιτικής.

2.5. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι υπάρχει πραγματικός κίνδυνος επιδείνωσης του προβλήματος των ανισοτήτων σε παγκόσμιο επίπεδο εξαιτίας των εξαιρετικά ταχέων οικονομικών εξελίξεων στην Ευρώπη· συνεπώς, καθίσταται ολοένα δυσκολότερη η έγκαιρη υλοποίηση της μακροοικονομικής πολιτικής. Η διεύρυνση της εισοδηματικής ανισότητας και της ανισότητας του πλούτου κατά τις τελευταίες δεκαετίες έχει επιβεβαιωθεί από την άνοδο του συντελεστή Gini, ο οποίος αυξήθηκε κατά μέσο όρο στις χώρες του ΟΟΣΑ από 0,29 στα μέσα της δεκαετίας του 1980 σε 0,32-0,35 την περίοδο 2013-2015. Αντίστοιχη τάση επικρατεί στις επιμέρους χώρες της ΕΕ⁽³⁾. Εντούτοις, θα πρέπει να σημειωθεί ότι σε χώρες όπως η Βουλγαρία, η Λιθουανία και η Ρουμανία, ο ανωτέρω συντελεστής έχει ήδη αγγίξει κρίσιμες τιμές που υπερβαίνουν το 0,37⁽⁴⁾. Παρά το γεγονός ότι υπάρχει πληθώρα στοιχείων και μελετών σχετικά με τις εισοδηματικές ανισότητες, υπάρχουν πολύ λιγότερα στοιχεία για την ανισότητα στην κατανομή του πλούτου των νοικοκυριών, τόσο εντός όσο και μεταξύ των χωρών. Στην πραγματικότητα, ακόμη και σήμερα δεν υπάρχουν διεθνή πρότυπα που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν από τις εθνικές στατιστικές υπηρεσίες και άλλους φορείς παραγωγής δεδομένων κατά τη συλλογή στοιχείων σχετικά με την κατανομή του πλούτου⁽⁵⁾.

2.6. Προκαλεί ανησυχία το γεγονός ότι, λόγω της γενικής έλλειψης εμπιστοσύνης απέναντι σε πολλές ευρωπαϊκές οικονομίες, τα συσσωρευθέντα κέρδη δεν επανεπενδύονται, πράγμα που έχει οδηγήσει στην καταστολή του ανταγωνισμού, στη δραματική μείωση των επενδύσεων και στην έλλειψη θέσεων εργασίας. Ο Thomas Piketty παρέχει εμπειρικές αποδείξεις επί του θέματος, εξετάζοντας συγκεκριμένα την ευρωπαϊκή οικονομία, στο βιβλίο του⁽⁶⁾. Η απλή συσσώρευση και ανακεφαλαιοποίηση του κέρδους δεν συμβάλλει στη δημιουργία προστιθέμενης αξίας ή στην αύξηση της απόδοσης κεφαλαίων στην πραγματική οικονομία. Είναι, συνεπώς, λογική η εμβάθυνση του χάσματος μεταξύ πλουσίων και φτωχών στην ΕΕ για δεκαετίες.

2.7. Υπάρχει κίνδυνος, κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, να δεχθούν πιέσεις, σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα, οι μεσαίες τάξεις της ΕΕ. Στο προσεχές μέλλον, ολοένα περισσότερες θέσεις εργασίας θα εξαφανιστούν λόγω της ψηφιοποίησης και της ρομποτοποίησης. Επιπλέον, ορισμένα είδη επαγγελμάτων επίσης εκλείπουν, ενώ υπάρχουν τόσο ιστορικά όσο και τρέχοντα στοιχεία που καταδεικνύουν ότι οι τάξεις αυτές είναι εξίσου πιθανό να δημιουργήσουν νέες θέσεις εργασίας και νέα επαγγέλματα. Οι αλλαγές αυτές —εάν δεν τύχουν της κατάλληλης διαχείρισης— αναμένεται να συμβάλουν στην αύξηση των ανισοτήτων. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι πρέπει να αναληφθεί εγκαίρως δράση για την αντιμετώπιση των δυσμενών επιπτώσεων των ειδικών καινοτόμων και γενικότερα ωφέλιμων, από κοινωνική άποψη, διεργασιών τεχνολογικής ανανέωσης.

2.8. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της για το γεγονός ότι ο λόγος μεταξύ του ποσοστού κέρδους και της προστιθέμενης αξίας που παράγεται από τον συντελεστή εργασίας στα κράτη μέλη είναι όλο και πιο δυσανάλογος. Αυτό οδηγεί στην ενίσχυση των ανισοτήτων στην Ευρώπη, τόσο στην κατανομή του πλούτου όσο και του εισοδήματος.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Οι ανισότητες του πλούτου τείνουν να είναι πολύ μεγαλύτερες από τις εισοδηματικές ανισότητες⁽⁷⁾. Η ΕΟΚΕ τονίζει το γεγονός ότι τα κράτη μέλη είναι αυτά που πρωτίστως διαθέτουν τα κατάλληλα μέσα, όπως τα προγράμματα επενδύσεων, ανάπτυξης και νέων θέσεων εργασίας, η φορολογία και οι κοινωνικές μεταβιβάσεις, για την αντιμετώπιση των οικονομικών και κοινωνικών

⁽²⁾ Piketty, *Capital in the Twenty-First Century* (Το κεφάλαιο στον 21ο αιώνα), Harvard University Press, 2014, ISBN 978-0674430006.

⁽³⁾ «Οικονομική ανισότητα», Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο: Οικονομική και Νομισματική Πολιτική, Απασχόληση και Κοινωνικές Υποθέσεις, Ενημερωτικό σημείωμα, Ιούλιος 2016.

⁽⁴⁾ Eurostat, «Στατιστικές για το εισόδημα και τις συνθήκες διαβίωσης» (SILC / Statistics on income and living conditions) 2015.

⁽⁵⁾ ΟΟΣΑ, *Statistics Brief*, (Σύντομη στατιστική ανάλυση), Ιούνιος 2015 — αριθ. 21

⁽⁶⁾ Piketty, *Capital in the Twenty-First Century* (Το κεφάλαιο στον 21ο αιώνα), Harvard University Press, 2014, ISBN 978-0674430006.

⁽⁷⁾ Από ποσοτική άποψη.

ανισοτήτων. Ωστόσο, υπάρχουν περιθώρια για δράση και σε ευρωπαϊκό επίπεδο και το ζήτημα θα πρέπει να τυγχάνει σοβαρότερης αντιμετώπισης από τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα, καθότι οι επιπτώσεις του στον πραγματικό επιχειρηματικό κύκλο θα είναι περίπλοκες και πολύ πιο μακροπρόθεσμες. Οι υφιστάμενες πολιτικές εξακολουθούν να στοχεύουν στο εισόδημα περισσότερο από ό, τι στον πλούτο.

3.2. Το βασικό πρόβλημα, βάσει της οπτικής της ΕΟΚΕ, είναι ότι η ευρωπαϊκή οικονομία παράγει μεγέθυνση η οποία, συχνά, δεν κατορθώνει να αποβεί προς όφελος όσων βρίσκονται σε μειονεκτική θέση από οικονομική άποψη. Πρόθεση δεν είναι σε καμία περίπτωση να τεθούν εμπόδια στη λειτουργία της οικονομίας της αγοράς η οποία προσφέρει ευκαιρίες για τη δημιουργία πλούτου με την καινοτομία, τη δημιουργία επιχειρήσεων, τη δημιουργία θέσεων εργασίας και, συνεπώς, τη συμβολή στην οικονομική ανάπτυξη, την απασχόληση και τη χρηματοδότηση της κοινωνικής ασφάλισης. Ωστόσο, οι άνθρωποι που βρίσκονται στη βάση της πυραμίδας ανακατανομής του πλούτου και των εισοδημάτων δεν επωφελούνται γενικότερα από τις νέες θέσεις εργασίας που έχουν δημιουργηθεί. Εξυπακούεται ότι η κοινωνία θα χαρακτηρίζεται από μεγαλύτερου βαθμού οικονομική ισότητα εάν η πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης στοχευτεί σε μέτρα που να επιτρέπουν σε ολοένα περισσότερους ανθρώπους να εισέλθουν στην αγορά εργασίας και να μοιραστούν τα οφέλη που προσφέρει η χωρίς αποκλεισμούς οικονομική μεγέθυνση. Υπό την έννοια αυτή, η μείωση της ανισότητας του πλούτου και η εδραίωση μακροπρόθεσμης οικονομικής μεγέθυνσης αποτελούν δύο όψεις του ίδιου νομίσματος.

3.3. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της για το γεγονός ότι η αυξανόμενη συσσώρευση πλούτου ενδέχεται να δημιουργήσει μια νοοτροπία «εισοδηματία» στην κοινωνία που θα οδηγήσει σε μη επανεπένδυση του πλούτου. Ως εκ τούτου, δεν θα συμβάλει στην ανάπτυξη της πραγματικής οικονομίας ή στην πιθανή αύξηση του ΑΕγχΠ. Αυτό είναι το βασικό πρόβλημα που πραγματεύεται ο Piketty στο βιβλίο του — ο καρπός δεκαπενταετούς έρευνας και συλλογής εμπειρικών δεδομένων για την εισοδηματική ανισότητα και την ανισότητα του πλούτου στις καπιταλιστικές κοινωνίες. Τα τελικά αποτελέσματα -έστω και αν κάποιες από τις μεθόδους του αμφισβητούνται από ορισμένους- καταδεικνύουν σημαντικές ανισότητες στην ΕΕ. Σύμφωνα με τα στοιχεία του Piketty, ο ετήσιος δείκτης απόδοσης του κεφαλαίου είναι 4 % με 5 %, ενώ η ετήσια αύξηση του εισοδήματος στην Κεντρική Ευρώπη είναι περίπου 1 % με 1,5 %, ανάλογα με τη χώρα, δεδομένης της προφανούς πολυμορφίας των συγκεκριμένων χωρών.

3.4. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, απαιτούνται συμπληρωματικά μέτρα στα κατάλληλα επίπεδα, σε τομείς όπως η υπερβολική χρηματοπιστωτικοποίηση, ο περαιτέρω συντονισμός και η εναρμόνιση της φορολογικής πολιτικής, μέτρα κατά των φορολογικών παραδείσων, της φορολογικής απάτης και της φοροδιαφυγής, προκειμένου να καταπολεμηθεί η μακροπρόθεσμη τάση της παραοικονομίας, όπως το εσφαλμένα δηλωθέν επιχειρηματικό εισόδημα, οι μη εγγεγραμμένοι ή κρυμμένοι υπάλληλοι και οι αμοιβές με «φακελάκι», καθώς και μέτρα βελτιστοποίησης του συνδυασμού φόρων και της σχετικής τους σημασίας για τα φορολογικά έσοδα των κρατών μελών. Πρέπει να στραφούμε από τα φορολογικά έσοδα που βασίζονται στην εργασία σε αυτά που βασίζονται στον πλούτο.

3.5. Τις δύο τελευταίες δεκαετίες, ο φορολογικός ανταγωνισμός μεταξύ των κρατών μελών έχει οδηγήσει πολλές κυβερνήσεις να εφαρμόσουν μέτρα τα οποία έχουν μεταβάλει τον αναδιανεμητικό χαρακτήρα της δημοσιονομικής πολιτικής και τροφοδότησαν την αύξηση των ανισοτήτων. Η ΕΟΚΕ συνιστά στα κράτη μέλη να αξιολογήσουν τις αρνητικές συνέπειες των φορολογικών πολιτικών και να τις διορθώσουν το συντομότερο δυνατό.

3.6. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι το σχέδιο Juncker θα πρέπει να στοχεύσει κατά προτεραιότητα τις χώρες με τις μεγαλύτερες ανισότητες, ανεξαρτήτως της φύσης των ανισοτήτων αυτών. Είναι επιτακτική ανάγκη να ενθαρρυνθούν οι ξένες και οι εγχώριες επενδύσεις. Όλα τα παραπάνω πρέπει να εφαρμόζονται με ενιαίο τρόπο, σε αρμονία με την ευρωπαϊκή νομοθεσία και τα ειδικά εθνικά χαρακτηριστικά, η δε χρήση των κονδυλίων πρέπει να παρακολουθείται προσεκτικά.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Η Γερμανία και η Αυστρία είναι οι χώρες της ζώνης του ευρώ όπου είναι πιο αισθητές οι ανισότητες του πλούτου. Στη Γερμανία, το πλουσιότερο 5 % του πληθυσμού κατέχει το 45,6 % του πλούτου της χώρας και στην Αυστρία ο αριθμός είναι υψηλότερος, αγγίζοντας το 47,6 %⁽⁸⁾,⁽⁹⁾. Το πρόβλημα υφίσταται επίσης — και η τάση είναι η ίδια — σε χώρες όπως η Κύπρος, η Πορτογαλία, η Γαλλία, η Φινλανδία, το Λουξεμβούργο και οι Κάτω Χώρες⁽¹⁰⁾. Αυτό αποδεικνύει τον υψηλό κατακερματισμό όσον αφορά την κατανομή των πόρων στις επιμέρους χώρες. Αυτές οι χώρες εμφανίζουν από τη μία πλευρά χαμηλά επίπεδα εισοδηματικής ανισότητας αλλά, από την άλλη πλευρά, υψηλά επίπεδα ανισότητας πλούτου.

⁽⁸⁾ Eurosystem Household Finance and Consumption Survey, 2010.

⁽⁹⁾ Vermeulen 2016 (ECB WP-European Central Bank Working Paper / Έγγραφο εργασίας της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας), εκτιμήσεις βασισμένες στους καταλόγους των πλουσιότερων ατόμων σύμφωνα με το περιοδικό Forbes.

⁽¹⁰⁾ HFCS 2010 (Household Finance and Consumption Survey / Έρευνα για τα οικονομικά και την κατανάλωση των νοικοκυριών της ΕΚΤ)· Sierminska και Medgyesi 2013· Holzner, Jestl, Leitner 2015.

4.2. Το 1910, το 10 % του πληθυσμού της Ευρώπης είχε στην κατοχή του το 90 % του πλούτου, με το πλουσιότερο 1 % να διατηρεί το 50 %. Κατά συνέπεια, λόγω των δύο παγκοσμίων πολέμων και της μεγάλης ύφεσης της δεκαετίας του '30, που αφάνισε μεγάλο μέρος του χρηματοοικονομικού κεφαλαίου, και των διαφόρων δημόσιων πολιτικών που χαρακτηρίζονταν από άκρως προοδευτική φορολογία εισοδήματος και κληρονομιάς, περιορισμούς της χρηματοπιστωτικής κερδοσκοπίας, αύξηση των μισθών σε βάρος του εισοδήματος από κεφάλαια και ούτω καθεξής, η ανισότητα μειώθηκε σημαντικά. Τη δεκαετία του 1970 και του 1980, το κορυφαίο 1 % κατείχε το 20 % του πλούτου, το επόμενο 9 % κατείχε το 30 % και η μεσαία τάξη του 40 % το 40 %. Η εισοδηματική ανισότητα έπεσε επίσης σημαντικά⁽¹¹⁾. Από το 1980, όμως, και έπειτα η ανισότητα άρχισε να αυξάνεται ξανά. Σήμερα, το ιδιωτικό κεφάλαιο στις ανεπτυγμένες χώρες της ΕΕ των 28 ανέρχεται σε ποσοστό μεταξύ 500 % και 600 % του ΑΕγχΠ, αγγίζοντας το 800 % στην Ιταλία.

4.3. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, ένα σημαντικό πρόβλημα είναι η κατανομή του πλούτου ανά φύλο. Χώρες όπως η Σλοβακία και η Γαλλία πληττονται βαρύτερα, με την Αυστρία, τη Γερμανία και την Ελλάδα να ακολουθούν. Στη Σλοβακία και στη Γαλλία, οι άνδρες κατέχουν πάνω από το 75 % του πλούτου και οι γυναίκες μόλις το 25 %, παρά την πολύ διαφορετική αναλογία φύλων στον πληθυσμό τους. Στην Αυστρία, στη Γερμανία και στην Ελλάδα το 55 % περίπου του πλούτου ανήκει σε άνδρες⁽¹²⁾. Είναι σημαντικό να αξιολογηθούν οι λόγοι στους οποίους οφείλονται οι τάσεις αυτές και κατά πόσον η πτυχή αυτή θα πρέπει να καλύπτεται από μια ενωσιακή πολιτική για την ισότητα των φύλων.

4.4. Η ΕΟΚΕ κρίνει πολύ σημαντικό τον τρόπο με τον οποίο κατανέμεται ο πλούτος όσον αφορά την κάλυψη των αναγκών σχετικά με την εκπαίδευση, την επαγγελματική κατάρτιση, το φάσμα των υπηρεσιών υγειονομικής περίθαλψης, τη στέγαση και ούτω καθεξής. Σύμφωνα με το ευρωπαϊκό κοινωνικό πρότυπο, πρέπει να τηρούμε τις θεμελιώδεις αρχές — ίσες ευκαιρίες και ίση μεταχείριση, ισότητα των φύλων, απαγόρευση των διακρίσεων και δικαιοσύνη μεταξύ των γενεών. Οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που αποσκοπούν στην αύξηση του ανθρώπινου κεφαλαίου είναι σημαντικές για τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου, είναι δε επίσης πιθανό να μειώσουν το εργατικό εισόδημα και τις ανισότητες στον πλούτο.

4.5. Το 44 % περίπου των πολιτών της ζώνης του ευρώ χρωστάνε σε τράπεζες ή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα με τον έναν ή τον άλλο τρόπο. Η κατάσταση παρουσιάζει καλύτερη εικόνα από ό,τι στις ΗΠΑ, παραδείγματος χάρι, όπου ο αριθμός αυτός αγγίζει το 75 %· ο ρυθμός αύξησης του χρέους, ωστόσο, λαμβάνει ανησυχητικές διαστάσεις τα τελευταία χρόνια⁽¹³⁾. Πολύ μεγάλη είναι επίσης η ευθύνη του τραπεζικού συστήματος, καθώς θα μπορούσε να είχε προβεί σε ορισμένες πρώτες ενέργειες πρόληψης κατά του αυξανόμενου γενικού χρέους της κοινωνίας. Στο επίκεντρο θα πρέπει να τεθεί η υπεύθυνη συμπεριφορά.

4.6. Η επιταχυνόμενη παγκοσμιοποίηση τις τελευταίες τρεις δεκαετίες έχει αυξήσει τη φορολογική επιβάρυνση της εργασίας και έχει αντιστρέψει το μερίδιο των μισθών και του κεφαλαίου στο ακαθάριστο εγχώριο προϊόν. Ως αποτέλεσμα αυτού, οι μισθοί μειώθηκαν ως ποσοστό του ΑΕγχΠ κατά 0,3 % ετησίως κατά μέσο όρο μεταξύ 1980 και 2006 στα περισσότερα κράτη μέλη του ΟΟΣΑ. Κατά την ίδια περίοδο, το μερίδιο των κερδών στο ΑΕγχΠ αυξήθηκε από 31 % σε 47 % στην ΕΕ των 15⁽¹⁴⁾. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι τα κράτη μέλη και η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να εφαρμόσουν επείγοντως πολιτικές για την αντιστροφή της τάσης αυτής.

4.7. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της για το γεγονός ότι σε χώρες όπως η Βρετανία και η Γαλλία το 50 % και άνω του πλούτου συγκεντρώνεται στον στεγαστικό τομέα. Αφενός, αυτό δείχνει έλλειψη διαφοροποίησης του πλούτου. Αφετέρου, σημαίνει ότι μεγάλο ποσοστό ανθρώπων συσσωρεύουν πλούτο από εισοδήματα που προέρχονται από ακίνητη περιουσία. Αυτός ο πλούτος δεν επανεπενδύεται στη συνέχεια. Υπάρχει συσσώρευση ανακεφαλαιοποίησης. Το γεγονός αυτό θέτει το ζήτημα του κεφαλαίου, το οποίο αυξάνεται με πολύ ταχύτερο ρυθμό από την προστιθέμενη αξία. Η τελευταία έκθεση της Oxfam⁽¹⁵⁾ αποκάλυψε ότι ο πλούτος των οκτώ πλουσιότερων ανθρώπων στον κόσμο ισούται με τον πλούτο που κατέχει το φτωχότερο 50 % — κάτι που αποτελεί πηγή ευρείας ανησυχίας για το κοινό. Το κεφάλαιο ήταν ένας σημαντικός παράγοντας κατά τη βιομηχανική περίοδο, όταν όμως καθίσταται αυτοσκοπός χάνει την ουσία του.

Βρυξέλλες, 6 Δεκεμβρίου 2017.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Γιώργος ΝΤΑΣΗΣ

⁽¹¹⁾ Piketty, *Capital in the Twenty-First Century* (Το κεφάλαιο στον 21ο αιώνα), Harvard University Press, 2014, ISBN 978-0674430006.

⁽¹²⁾ Rehm, M., Schneebaum, A., Mader, K. Hollan, K., «The Gender Gap Wealth Across European Countries» (Το χάσμα πλούτου μεταξύ των φύλων στις ευρωπαϊκές χώρες), Vienna University of Economics and Business, Department of Economics, Έγγραφο εργασίας 232, Σεπτέμβριος 2016.

⁽¹³⁾ «HFCs 2010»· Sierminska και Medgyesi 2013· Holzner, Jestl, Leitner 2015.

⁽¹⁴⁾ ΟΟΣΑ, *In It Together: Why Less Inequality Benefits All* (Διακύβευμα για όλους: γιατί η μείωση της ανισότητας είναι προς όφελος όλων), έκδοση του ΟΟΣΑ, Παρίσι 2015.

⁽¹⁵⁾ *An Economy for the 99 %* (Μια οικονομία για το 99 %) (Oxfam, 2017).

Προσάρτημα

στη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Η ακόλουθη τροπολογία συγκέντρωσε άνω του ενός τετάρτου των ψήφων, αλλά απορρίφθηκε κατά τη συζήτηση.

Σημείο 1.4.

Να τροποποιηθεί ως εξής:

Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι απαιτείται λειτουργικό σύστημα κοινωνικών μεταβιβάσεων και κοινωνικής αρωγής. Η ανακατανομή ως μηχανισμός αντιστάθμισης θα πρέπει να συμπληρώνει, σε μεγάλο βαθμό, τα κενά του συστήματος της αγοράς. Το δημόσιο ενεργητικό (κοινωνικές υποδομές, υποδομές υπηρεσιών δημοσίου συμφέροντος κ.λπ.) πρέπει να αναπτυχθεί και ο ρόλος τους πρέπει να εξετάζεται υπό το πρίσμα της αντιμετώπισης των ανισοτήτων. ~~Το φορολογικό εισόδημα πρέπει να στραφεί από τη φορολόγηση της εργασίας σε μια περισσότερο βασισμένη στον πλούτο φορολόγηση, με την επιβολή φόρου κληρονομιάς και εισοδήματος κεφαλαίου. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να τροποποιήσουν τη στοχοδότηση των προτεραιοτήτων τους όσον αφορά τα φορολογικά τους έσοδα και, στο πλαίσιο αυτό, να ελαφρύνουν τη φορολόγηση της εργασίας.~~

Αιτιολογία

Λαμβανομένης υπόψη της αρχής της επικουρικότητας και συνεκτιμώντας τις διαφορές που υφίστανται μεταξύ των κρατών μελών, τις μεταβολές που προκύπτουν λόγω της ανάπτυξης της ψηφιακής κοινωνίας, καθώς και την ανάγκη διασφάλισης μιας βιώσιμης ανάπτυξης, κρίνεται σκόπιμο να ενισχυθεί ο ρόλος των κρατών μελών κατά την αναδιαμόρφωση των φορολογικών συστημάτων. Μια δυνατότητα θα ήταν να δοθεί προτεραιότητα, αντί στους προαναφερόμενους φόρους, σε περιβαλλοντικούς φόρους, στη φορολόγηση των εκπομπών CO₂ ή σε εντελώς νέες κατηγορίες φόρων (φορολόγηση μηχανημάτων).

Η τροπολογία απορρίφθηκε με 116 ψήφους κατά, 95 υπέρ και 24 αποχές.
